

Euskal Herria: independentziaranzko bidean (2)

1. BBC: Eskoziaren independentziaz

BBC-n zenbait artikulu azaldu dira Eskoziaren egoeraz. Hona hemen haietako bi.

a) Independentziari buruzko eredu matematikoaz¹:

“Eskoziaren etorkizuna ez datza ekuazioetan, haren boto emaileen bihotzetan eta buruetan baizik²”.

(Gauza bera esan daiteke Euskal Herriaren independentziaz.)

b) Iritzi batzuk³.

Scottish Labor:

Ken Kacintish-en hitzez, *“Eskozia independente bateko moneta kontua oinarrizko eta funtsezko arazoa da... eta SNP-k ez dauka erantzun sinesgarririk.”*

Honela jarraikiz, *“SNP-ko jendea jarrera absurduan dago orain moneta berari eusteko asmoz, baina beraren gaineko kontrol ekonomiko eta politiko guztiaz amore emanez...”*

Scottish Lib. Dem.:

Wilie Rennie-k, bere aldetik, honela interpretatzen ditu Ingalaterrako Bankuko, (Britainia Handiko banku zentraleko), gobernadorean hitzak: SNP-k ez dauka inolako bermerik, *“Bere moneta gisa, Eskozia independente batek libra erabiltzeko.”*

Honelakoa gehituz: *“SNP-k dio libra erabiliko dutela, baina ez dago horretarako inolako garantia idatzirik...”*

Gainera, *“Argi dago ezen gainontzeko Britainia Handikoak onartzen baldin badu gurekin batasun monetarioa eraikitzeko, gastu muga gogorrek nabarmenduko dituela monetaren sinesgarritasunerako. Eskoziar gobernu independente batek muga horietaz deus gutxi izango du esateko, gu ahalmenik gabe utziz.”*

Ikasiko ote dugu?

2. Warren Mosler: Greziaz berriz

Ez ote dago irtenbiderik Greziarako? Oraingo politika motarekin (austeritatea eta murrizketak) eta diru laguntzarekin segituz, ez!

1 Ikus <http://newsnetscotland.com/index.php/affairs-scotland/3754-economic-model-predicts-scottish-independence>, <http://e-archivo.uc3m.es/bitstream/10016/4806/1/stability-breakup-nations.pdf>.

2 Ikus <http://www.bbc.co.uk/news/uk-scotland-17084128>.

3 Ikus <http://www.bbc.co.uk/news/uk-scotland-scotland-business-17121970>.

Bill Mitchell-ek dioenez⁴, Grezian oraintxe lorturiko akordioak ez du funtzionatuko, “*dударик gabe, ez.*”

Hortaz, zer gertatuko da?

“Baldin eta Greziari ahalbidetzen bazaio bere zorraren % 53,5 gutxitzea, zergatik ez genuke espero Italiak, Espainiak, Irlandak, Portugalek eta gainontzeko herrialdeek gauza bera egitea? Zergatik ez diete eskatuko herrialde horien populazioek beren gobernuei antzeko akordioak lortzea, guztiak austeritate bide kaltegarri beretik ibiliz?”

Hirugarren diru laguntza laster.

“Hilabete gutxi barru egongo gara hitz egiten Greziarako hirugarren diru laguntzaz. Bitartean, langabezia tasak handitzen segituko du, ahalmen produktiboaren suntsitzearen eta pobrezia mailen areagotzearekin.”

Bere aldetik, Warren Mosler-ek aspaldian proposatutakoari eusten dio, oraingo honetan zehaztasun gehiagoarekin. Hona haren hitzak⁵:

“Nire lehen proposamenak zutik dirau, eurokide herrialdeei EBZ-ren diru-banaketa, per capita oinarrian, urtero beharbada euroguneko BPG-ren %10. (...) Horrekin batera aurrekontuko arau bigunekin, agian defizitak urtero BPG-ren %6 iritsi arte; hori EBZ-ren funts-finantzarekin babestuta, gaurko langabeziatik sektore pribatuko enplegura trantsizioa errazteko. Defizitak areagotu behar dira BEZa ez erabiliz, eskari agregatua handitzeko eta, era berean, prezioak jaisteko.”

(Caveat: Horixe aplikatu dakiogoe biharko Euskal Errepublikari independenteari ere!)

Gainera, “... EBZ-k kide diren estatu guztien zorra bermatu ahal dezake eta diziplina fiskalerako hazkunde eta egonkortasuneko paktuaz fidatu.” Baldintza honekin: “... hazkunde eta egonkortasuneko paktuaren mugak arindu, harik eta enplegu osoko mailetatik hurbilagora egon arte.”

Argi ote?

3. Islandiaz Euskadi irratian

Hona hemen Euskadi Irratian Islandiari buruzko egoeraz egindako elkarrizketa:

<http://www.eitb.com/eu/audioak/oso/835871/islandiak-krisitik-ateratzeko-erabili-duen-bidea--faktoria/>

Gehigarri gisa, ikus Islandiari buruzko link batzuk:

4 Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=18305>.

5 Ikus <http://moslereconomics.com/2012/02/22/greece/>.

2009an: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/islandia-zer-gertatu-da>

2011n: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/islandia-eredua-ote>

2012an: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/eredu-baten-bila-islandia-ala-eskozia>

Marko orokorraz hitz bi: <http://es.scribd.com/doc/82163704/Euskal-Herria-independentziaranzko-bidean>

Eurogunetik kanpo dagoen Islandiaren bilakaera miragarria izan da. Euskaldunok badaukagu bertan zer ikas⁶.

4. Ekonomia mistoa eta gobernuaren tamaina: etsenplu bat

Gaur egungo ekonomia guztiak mistoak dira. Kontua gobernuaren tamainari dagokio. Ikus dezagun AEBetako egungo ekonomia mota eta Randall Wray-k ekonomia horri proposatzen dizkion aldaketak⁷. Oso adierazgarria da eta kontuan hartzekoa.

AEBetako gaur egungo gobernuaren tamaina

2010eko datuak erabiliz, hona hemen AEBetako gobernu federalak gastatzen duena:

2010 FEDERAL GOVERNMENT OUTLAYS BY FUNCTION (\$Millions)

Total: On-budget and off-budget 3,456,213 (24%)

National defense 693,586 (5%)

International affairs 45,195

6 Ikus <http://teatrevesadespertar.wordpress.com/2011/01/28/la-revolucion-de-islandia-ejemplar/>;
<http://teatrevesadespertar.wordpress.com/2011/02/28/la-r-evolucion-pacifica-novena-mision-islandia-otro-mundo-es-posible-la-r-evolucion-ocultada/>; <http://teatrevesadespertar.wordpress.com/2011/08/29/la-nueva-constitucion-de-islandia-un-ejemplo-mundial/>;
<http://teatrevesadespertar.wordpress.com/2011/12/07/islandia-triplicara-su-crecimiento-en-2012-tras-encarcelar-a-politicos-y-banqueros/>;
<http://teatrevesadespertar.wordpress.com/2011/12/08/islandia-nosotros-dejamos-que-los-bancos-quebraran-y-tuvimos-la-bendicion-de-nuestra-propia-moneda/>;
<http://teatrevesadespertar.wordpress.com/2012/01/25/islandia-se-libera-de-la-crisis-islandia-declara-su-independencia-de-los-bancos-internacionales/>;
<http://teatrevesadespertar.wordpress.com/2012/02/26/islandia-juzgara-por-fraude-a-la-directiva-de-un-banco-rescatado-en-2008/>;
<http://noticias.pisos.com/noticias/hipotecas/islandia-perdona-la-deuda-hipotecaria-de-un-cuarto-de-la-poblacion/>; eta <http://exwebserv.telesurtv.net//contexto/secciones/opinion/102214-NN/-iexclvaya-vaya-islandia-triplicara-el-crecimiento-de-la-ue-en-2012/>.

7 Ikus <http://www.neweconomicperspectives.org/2012/02/mines-bigger-than-yours-notes-on.html>.

General science, space and technology	31,047	
Energy	11,613	
Natural resources and environment.....	43,662	
Agriculture	21,356	
Commerce and housing credit	-82,298	
Transportation	91,972	
Community and regional development	23,804	
Education, training, employment, and social services...	127,710	(1%)
Health	369,054	(2.5%)
Medicare	451,63	(3%)
Income security	622,210	(4%)
Social security	706,737	(5%)
Veterans benefits and services	108,384	
Administration of justice	53,436	
General government	23,031	
Net interest196,194	
Undistributed offsetting receipts-82,116	

Laburbilduz, AEBetako gobernu federalaren gastua 3,5 bilioi dolarrekoa da, BPG-ren % 24, BPG 14,66 bilioi dolar izanik.

Wray-k ez ditu sartzen zifra horietan estatu desberdinetako gobernuen eta gobernu lokalen gastuak, zeren horiek monetaren erabiltzaileak baitira, ez jaulkitzaileak. DTM-ren ikuspegitik, gastu horiek alboratu behar dira.

Parentesi artean daude kopururik handienak: defentsa (% 5), heziketa eta irakaskuntza (% 1) osasungintza (% 2,5), medikuntza (% 3), errenta segurtasuna, ongizatezko gizartea bermatzekoa (% 4), gizarte segurantz (% 5).

Defentsari dagokionez, badaude zenbait arazo: jarritako defentsa gastua ez da osoa zeren defentsa 'jarduera' asko isilpekoak baitira, gastu batzuk beste kategorietan ezkutatuak baitira, eta agian beste batzuk ez dira inon azaltzen.

Gutxienez, gobernuaren gastu osotik bosten bat 'defentsara' doa, eta benetako kopurua segur asko zifra horren bikoitza izan daiteke (demagun BPG-ren % 10). Wray-ren iritziz, emandako zifra hori handiegia da. Gaineratzen du, gastu militar hori moztu daitekeela, AEBetako mugen barruan indar defentsibo huts batek beharko lukeen mailaraino.

Demagun, hortaz, Wray-ri segituz, defentsarako kopurua BPGren % 2ra jaitsiko dela. Horrela, gobernuak emandako zifra ofizialetik BPG-ren % 3 gutxituko genuke (eta agian benetako zifratik⁸ % 8).

DMT-koek **Lan Bermeko**⁹ (LB-ko) programa unibertsala nahi dute, bizimodua ateratzeko alokairu duin batekin. Horretarako, zenbait kalkuluren arabera, BPG-ren % 1 nahikoa litzateke. Demagun gastu errealak BPG-ren % 3ra iristen direla. Horrek defentsaren gutxitzea ordezkutzen du, gobernuaren gastuak BPG-ren % 24ra itzuliz.

Ezin dira ongizate gastuak, errenta segurtasunaren eran, murriztu, hau da, BPG-ren % 4. AEBetan, Wray-ren aburuz, lanpostu berriak, bizitzeko soldata duinekin, eskainiko dira (10 eta 30 milioi lanposturen artean), ez guztiak LB-ko programan, askotxo sektore pribatuko lanpostu sormen 'biderkatzaileari' esker izango direlako.

Stephanie Bell (orain Stephanie Kelton) eta Wray-k, aspaldian Hyman Minsky-k egindako lana berrikusi dute eta argi erakutsi¹⁰ LB programak ia pobrezia guztia deuseztatuko duela, etxe bakoitzeko, soldata minimo batekin, lanpostu bat hornituz. Soldata handiago batekin, eta lan nahi dutenei, etxe bakoitzeko, lanpostu bat baino gehiago hornituz, LB-ko programak familia asko pobrezia lerrotik nahiko goragoko mailara igoko ditu. Horrela eginez, demagun errenta segurtasuneko gastuak erortzen direla % 2ra. Horrek LB-ko programaren gastuen bi heren berdintzen du.

Aurrezkiak ere egon daitezke 'hezkuntzan eta irakaskuntzan', gaur egunean existitzen ez diren lanpostuetarako langileak trebatzeko programetan. Dena den, gorde dezagun gastu horretarako BPG-ren %1, baina orain jadanik existitzen diren lanpostuetarako. Hortaz, zifra horretan ez da egongo inolako murrizketarik.

8 Hemendik aurrera zifra ofizialak edukiko dira soilik kontuan, hots, defentsa gasturako BPG-ren % 5,

9 Ikus ondoko erreferentzia: http://e1.newcastle.edu.au/coffee/job_guarantee/JobGuarantee.cfm eta bertan azaltzen diren loturak. Halaber, ikus <http://www.economonitor.com/lrwray/2012/01/04/the-job-guarantee-finally-moving-beyond-theory-to-implementation/>.

10 Ikus <http://www.levyinstitute.org/pubs/wp404.pdf>.

Dagoeneko, BPG-ren % 22an gaude.

AEBetako osasungintza sistemaren orde, unibertuala eta dohainik izan daitekeena jar daiteke martxan, modu federalean ordaindua. Horrek BPG-ren % 7-8 izango da. AEBetan gaur egun 'osasungintzan' eta 'medikuntzan' BPG-ren % 5,5 gastatzen da. Kontsumitzaileek, era pribatuan, beren estatuaren bidez edo gobernu lokalen bidez zein aseguru pribatuen bitartez, BPG-ren beste % 10 gastatzen dute. Hortaz, gastu totala murriztu daiteke, gastu federala BPG-ren % 2tan gehitzen bada.

Ez-gobernuko sektorea kontuan ez hartuz, gobernuaren gastua honelakoa da: oraingo BPG-ren % 8ra, gastu federalari BPG-ren % 2,5 gehituz.

Gizarte segurantzari dagokionez, hiru laurdenak erretirorako erabiltzen dira: demagun BPG-ren % 2tan gehitzen dela.

Gobernu federalean, orain arteko eragina hauxe da: gehiketa netoa BPG-ren % 2,5. Hortaz, gobernuaren gastu totala BPG-ren % 24tik % 26,5era igo da.

AEBetan azpiegitura publikoak ez dira onak. Trenak, ur garbia, aireportu hobeak, zubiak, autopistak, energia elektrikoa... behar dira. *Peri* izeneko txostenaz haratago joanik¹¹ eta zama guztia gobernu federalean jarriz, urteko 150.000 milioi dolar inguru behar dira, BPG-ren % 1 gehiago.

Hortaz, gobernu federalaren gastuak BPG-ren % 27,5era iristen dira.

Beste gastu batzuk ere gehi daitezke: heziketarako, sostengarritasunezko nekazaritzarako, atzeritar laguntzarako eta abarretarako fondo federal gehiago. Hori guztia BPG-ren % 1etik % 3ra izan daiteke. Beraz, gobernu federalaren gastu guztia BPG-ren % 30era iris daiteke.

Zer egin dezake gobernuak?

Gobernuak egin beharko lukeenaz eztabaidatu beharra dago. Ahantz defiziten eta inflazioen sasi-argudiok, baita zergapetzez ingurukoak ere. Garrantzitsua da ea zer egin dezakegun gobernuarekin.

Zer egin dezake gobernuak? Galdera politikoa da.

Zer nahi duzu zuk zeuk gobernuak egin dezan?

Eta Euskal Herrian, zer?

Euskal Herri independentearen kasuan, zein izan liteke euskal gobernuaren tamaina? Goian aipaturiko portzentajeak (edo beste batzuk) aplika litezke. Markoa argi dago. Horretaz ere noizbait eztabaidatu beharko genuke.

11 Ikus http://www.peri.umass.edu/fileadmin/pdf/published_study/PERI_19Million.pdf.

5. Azken hitza, oraingoz

Oraingoz hauxe esan daiteke:

- a) Politikoki oso interesgarria izan da Islandian gertatutakoa¹².
- b) Islandia eredugarria da, demokrazia erabili duelako finantza kapital espekulatzailearen aurka.
- c) Islandiak moneta propioa dauka, beraz haren Banku Zentrala jaulkitzailea da. Estatu subiranoa da.
- d) Estatu subiranoa izanik, politika fiskal propioa eraman eta martxan jar dezake. (Horretarako **lan bermearen** plana aproposa izango litzateke.)

Euskal Herriari dagokionez,

(i) Eurogunetik irteteko badago estrategia zehatz bat, Mosler-en bidetik¹³. Eta Islandiaren etsenplua bere monetarekin, koroarekin, hortxe dago

(ii) Beste aldetik, balediko Euskal Herri independenteak badauka, eurogunean bertan baina EBZ azken baliabideko mailegu-emaille gisa arituz, beste irtenbide duin eta erraz bat¹⁴.

Izan ere, EBZ, moneta (euroa) jaulkitzailea dena ez du mugatzen inolako diru-sarrerak. Euskara garbian, EBZ-ek, euro jaulkitzailea izanik, ez du behar kanpotik (Txinatik, AEBetatik, Japoniatik, ...) inolako diru laguntzarik. Berak nahi duen beste euro jaulki dezake.

Hortaz, EBZ-k EBko estatu desberdinei, kasu Espainia eta Frantziari ([eta biharko Euskal Herri independenteari ere](#)) euroak luzatu ahal dizkie, demografiaren arabera. Horrek suposatuko lukete estatu horiek gai izango liritekeela, zeinek bere politikarekin, output eta enplegua sortzea, inflazio maila kontrolatu batekin. Estatu horiek ([eta biharko EH errepublika independenteak](#)), zeinek bere Altxor Publikoaren bidez, politika fiskal egoki bat martxan jar lezakete.

Gainera, lanpostuak sortzeko, badago plan orokor eta sendo bat¹⁵, baita berorren aplikazioaz zenbait iruzkin ere¹⁶.

12 Ikus <http://www.neweconomicperspectives.org/2011/05/should-irish-voters-follow-example-set.html>.

13 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/eurogunetik-irteteko-estrategia>.

14 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/warren-mosler-eta-aebetako-fed>. Halaber, ikus goiko 2. atalean Greziari buruz esandakoa.

Horra hor, bada, irtenbidea.

Hortaz, euskaldunok badaukagu Islandiatik asko ikasteko.

Saia gaitezen!

donejurgi (joseba felix tobar-arbulu)